

Sygn. akt SNO 42/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Józef Dołhy (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...]i
przedstawiciela Krajowej Rady Sądownictwa,
po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 października 2016 r.,
sprawy **A. C.**

w związku z odwołaniami obwinionej, Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego i
Krajowej Rady Sądownictwa
od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...] w
z dnia 10 maja 2016 r.,

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

**a) ustala, iż A. C. dopuściła się przypisanego jej przewinienia
dyscyplinarnego z winy umyślnej, działając z zamiarem
bezpośrednim,**

**b) w miejsce wymierzonej jej kary upomnienia, na podstawie
art.109 § 1 pkt 4 Prawa o ustroju sądów powszechnych orzeka
karę przeniesienia na inne miejsce służbowe w okręgu Sądu
Apelacyjnego w [...].**

2. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Dyscyplinarnego - Sądu Apelacyjnego A. C., sędzia Sądu Rejonowego w [...], została ukarana na podstawie art. 107 § 1 w związku z art. 109 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.; dalej – „u.s.p.”) karą dyscyplinarną upomnienia za to, że w okresie od dnia 29 czerwca 2015 r. do dnia 11 grudnia 2015 r. dopuściła się przewinienia służbowego w postaci uchybienia godności urzędu, jak również oczywistej i rażącej obrazy art. 41 § 1 k.p.k. oraz art. 22 § 1 k.p.k. w ten sposób, że „uchylała się od rozpoznania przydzielonej jej do referatu sprawy II K .../10, składając w dniach 29 czerwca, 7 września, 15 września, 22 września, 16 października, 5 listopada, 20 listopada, 11 grudnia 2015 r. oświadczenia zawierające wniosek o wyłączenie jej z rozpoznania sprawy, powołując się na tę samą okoliczność faktyczną, podczas gdy Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 17 czerwca 2015 r. nie uwzględnił już pierwszego jej wniosku o wyłączenie złożonego w dniu 15 czerwca 2015 r., opartego na tej samej podstawie faktycznej, co następne wyżej wskazane wnioski, które to postanowienie było dla sędzi A. C. wiążące, a następnie postanowieniami z dni 1 lipca, 8 września, 15 września, 23 września, 16 października, 6 listopada, 23 listopada, 14 grudnia 2015 r. nie uwzględnił kolejnych wniosków, a także - orzekając w składzie Sądu Rejonowego wydała w sprawie II K .../10 postanowienie o zawieszeniu postępowania do czasu zakończenia prowadzonych wobec niej postępowań dyscyplinarnych w sprawach [...], podczas gdy w tym czasie postępowania dyscyplinarne wobec niej w wymienionych sprawach nie były prowadzone”.

Sąd Dyscyplinarny ustalił, że obwiniona sędzia, orzekająca w Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w [...], została wyznaczona do rozpoznania m.in. sprawy II K .../10, objętej nadzorem Prezesa Sądu Okręgowego w [...] i Prezesa Sądu Rejonowego, w której terminy rozpraw ustalono w dniach 25 maja, 15, 22 i 29 czerwca, 13 i 20 lipca, 4, 14 i 18 września, 16 października, 6 i 20 listopada oraz 4 i 18 grudnia 2015 r. W dniu 15 czerwca 2015 r. sędzia A. C. złożyła pisemne oświadczenie zawierające wniosek o wyłączenie jej z rozpoznania tej przydzielonej jej sprawy ze względu na stosunek bezpośredniej znajomości z adwokatem A. M. Żądanie to jako nieuzasadnione zostało oddalone postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 17 czerwca 2015 r., a mimo to obwiniona jeszcze dziewięciokrotnie składała na tej samej podstawie oświadczenia z wnioskiem o wyłączenie

z rozpoznania tej sprawy, przy czym każdy z tych wniosków został prawomocnie oddalony (postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 1 lipca 2015 r., z dnia 8 września 2015 r., z dnia 15 września 2015 r., z dnia 22 września 2015 r., z dnia 23 września 2015 r., z dnia 16 października 2015 r., z dnia 6 listopada 2015 r., z dnia 22 listopada 2015 r. i z dnia 14 grudnia 2015 r.). Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego dla Okręgu Sądu Okręgowego w [...], celem wyjaśnienia popełnienia przewinienia dyscyplinarnego polegającego na uchylaniu się obwinionej od rozpoznania sprawy II K .../10, podejmował od dnia 9 października 2015 r. czynności dyscyplinarne w sprawie SD .../15, tymczasem w dniu 4 grudnia 2015 r. obwiniona wydała postanowienie o zawieszeniu postępowania w tej sprawie „do czasu zakończenia prowadzonych przeciwko niej postępowań dyscyplinarnych w sprawach [...]”.

Sąd Dyscyplinarny pierwszej instancji uznał, że działania obwinionej polegające na ponawianiu bezzasadnych wniosków o wyłączenie z rozpoznania sprawy oraz zawieszenie postępowania do czasu zakończenia postępowań dyscyplinarnych, które zresztą nie zostały jeszcze wszczęte, stanowiły wyraz bezpodstawnego uchylania się od rozpoznania sprawy przydzielonej jej do referatu. W ocenie Sądu, postępowanie takie uchybia godności sprawowanego urzędu sędziego i jest sprzeczne ze złożonym przyrzeczeniem (art. 66 u.s.p.). Świadczy także o kontestacji prawomocnych postanowień Sądu Rejonowego w [...], „co nie stanowi dobrego świadectwa tak dla innych orzeczników, jak i dla społeczeństwa”. Zarazem powoływanie się na art. 41 § 1 k.p.k. jako podstawę wniosków o wyłączenie z rozpoznania sprawy oraz wydanie na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. postanowienia o zawieszeniu postępowania uznał za oczywistą i rażącą obrazę tych przepisów. Przypisane zachowanie, stanowiące przewinienie służbowe (art. 107 § 1 u.s.p.), uznał za zawinione świadome działania, które obwiniona podejmowała niewątpliwie przewidując, że mogą stanowić uchybienie godności urzędu i godziła się na to, a więc działała z zamiarem ewentualnym.

Sąd Dyscyplinarny uznał za słuszne wymierzenie obwinionej kary upomnienia na podstawie art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p. jako kary wystarczającej do osiągnięcia celów postępowania dyscyplinarnego. Obierając najłagodniejszą sankcję, Sąd miał na względzie przede wszystkim dotychczasową niekaralność dyscyplinarną obwinionej, wyeliminowanie - wskutek kontroli jurysdykcyjnej - zawieszenia postępowania, oraz to, że zgłaszane żądanie wyłączenia z rozpoznania sprawy nie stanowiło przyczyny odroczenia wszystkich przewidzianych terminów rozpraw. Karę przeniesienia na inne miejsce służbowe, o której

wymierzenie wnosił Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego, Sąd uznał za rażąco surową i nieadekwatną do popełnionego przewinienia.

Odwołania od wyroku Sądu Dyscyplinarnego pierwszej instancji wniosła obwiniona, Krajowa Rada Sądownictwa i Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego dla Sądu Okręgowego w [...].

Sędzia A. C. wniosła pismo nazwane „zażaleniem”, w którym wniosła o zmianę wyroku Sądu dyscyplinarnego i uniewinnienie od zarzucanych przewinień dyscyplinarnych. Wyraziła sprzeciw wobec stwierdzenia, że uchybiła godności urzędu i dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisu art. 41 § 1 k.p.k. Podniosła, że istnienie lub możliwość zaistnienia więzi osobistych z jedną ze stron lub jej pełnomocnikiem może powodować zagrożenie niezależności wewnętrznej (osobistej) sędziego, więc sędzia ma obowiązek powiadomić o okoliczności, o której mowa w art. 41 § 1 k.p.k., przez żądanie wyłączenia z udziału w sprawie. W związku z tym, gdy dostrzegła ewentualność zgłoszenia wniosku o przesłuchanie w charakterze świadków [...], oskarżonych o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem w sprawie II UK .../10 w toczącej się równolegle sprawie II UK .../09, uznała, że osoby te mogą ustanowić dla siebie pełnomocnika i przypuszczała, że będzie nim ich obrońca adwokat A. M., który jest jej pełnomocnikiem w sprawach dyscyplinarnych. Zasygnalizowała, że ostatni wniosek o wyłączenie z rozpoznania sprawy II K .../10 zgłosiła w dniu 18 marca 2016 r. Zarzuciła nieuwzględnienie przez Sąd Dyscyplinarny uchwały z dnia 25 września 2015 r., uchylającej uwagę Prezesa Sądu Rejonowego z dnia 3 lipca 2015 r.

Zanegowała stwierdzenie o działaniu w zamiarze ewentualnym, powołując się na brak własnego interesu w przedłużaniu postępowania w sprawie II UK .../10, oraz podniosła, że „nie kierowały nią żadne motywy, pobudki w toku składania oświadczeń o wyłączenie od rozpoznania tej sprawy, ani tym bardziej w związku z jednorazowym zawieszeniem postępowania”.

Krajowa Rada Sądownictwa, zaskarżając wyrok Sądu Dyscyplinarnego pierwszej instancji w całości na niekorzyść obwinionej, wniosła o jego zmianę przez przyjęcie, że dopuściła się przewinienia dyscyplinarnego, działając z zamiarem bezpośrednim, oraz orzeczenie kary dyscyplinarnej przeniesienia jej na inne miejsce służbowe. Na podstawie art. 438 pkt 3 i 4 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p. zarzucono błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę

orzeczenia, polegający na przyjęciu, że A. C. dopuściła się przypisanego jej deliktu dyscyplinarnego z zamiarem ewentualnym, co miało wpływ na niewłaściwe określenie stopnia szkodliwości czynu obwinionej i w konsekwencji na wymierzenie rażąco łagodnej kary dyscyplinarnej wskutek nieuwzględnienia w sposób właściwy wszystkich okoliczności mających wpływ na wymiar kary dyscyplinarnej.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego, zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia o karze, polegający na nieustaleniu, że czyn obwinionej cechuje wysoki stopień społecznej szkodliwości oraz znaczny stopień zawinienia, wniósł - na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p. - o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie sędzi A. C. kary dyscyplinarnej przewidzianej w art. 109 § 1 pkt 4 u.s.p., tj. przeniesienia na inne miejsce służbowe.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Teza obwinionej, że dokonując przypisanych jej czynów, działała zgodnie z sędziowskim ślubowaniem, poczuciem własnej wartości i dumy ze sprawowanego urzędu oraz oczekiwaniem szacunku od innych nie ma oparcia w faktach ustalonych przez Sąd i znajdujących potwierdzenie w materiale dowodowym. W sposób oczywisty przeczy tej tezie powtarzalność zachowań obwinionej, polegających na uporczywym lekceważeniu kolejnych prawomocnych orzeczeń stwierdzających brak podstaw wyłączenia z rozpoznania przydzielonej jej do referatu sprawy II K .../10, oraz wielokrotne składanie wniosków niezasadnie motywowanych na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., a także zawieszenie postępowania oderwane od przesłanek przewidzianych w art. 22 § 1 k.p.k. Sposób zachowania, wskazujący nawet na premedytację, charakteryzuje czyn obwinionej jako nacechowany bezpośrednim, przemyślanym zamiarem uchylenia się od rozpoznania tej sprawy. Obwiniona nie tylko przewidywała i godziła się na popełnienie przewinienia dyscyplinarnego - jak przyjął Sąd Dyscyplinarny pierwszej instancji - lecz do tego skutku świadomie dążyła i wywołała go swoim zachowaniem (por. art. 9 § 1 k.k.).

Odwołanie obwinionej okazało się zatem niezasadnione i nieprzekonujące, w tym także zarzut nieuwzględnienia przez Sąd Dyscyplinarny uchwały z dnia 25 września 2015 r.,

uchylającej uwagę Prezesa Sądu Rejonowego z dnia 3 lipca 2015 r. niepowiązany nawet z przedstawieniem wpływu tego pominięcia na zaskarżone orzeczenie.

Trafne są natomiast odwołania Krajowej Rady Sądownictwa i Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego, nie tylko w odniesieniu do opisu czyni obwinionej jako popełnionej umyślnie z zamiarem bezpośrednim, ale także w zakresie kary.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego przyjmuje się odpowiednie stosowanie dyrektyw wymiaru kary określonych w kodeksie karnym (por. wyroki Sądu Najwyższego – Sądu dyscyplinarnego z dnia 14 lutego 2007 r., SNO 77/06, OSNSd 2007, poz. 3, z dnia 17 kwietnia 2008 r., SNO 24/08, OSNSd 2008, poz. 9, z dnia 28 maja 2008 r., SNO 34/08, OSNSd 2008, poz. 54). Uwzględnia się tzw. szkodliwość korporacyjną przewinienia służbowego określonego w art. 107 § 1 u.s.p., jaką w rozumieniu powszechnego prawa karnego stanowi szkodliwość społeczna, uzupełniona elementami szkodliwości mierzonej wobec środowiska zawodowego, w którym sędzia pozostaje, z uwzględnieniem ochrony autorytetu wymiaru sprawiedliwości, wizerunku sądów oraz władzy sądowniczej i poszczególnych sędziów ją sprawujących. Rozmiar tej szkodliwości kształtują także czynniki podmiotowe dotyczące obwinionego, rozmiar szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu oraz rodzaj i znaczenie naruszonych reguł (wyrok Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 20 lipca 2011 r., SNO 31/11 (OSNSd 2011, poz. 4).

Sąd dyscyplinarny wymierza zatem karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość była odpowiednia do stopnia winy, oraz uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu i biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. W związku z tym trzeba uznać za trafne wszystkie zarzuty zgłoszone w obydwu rozpoznawanych odwołaniach co do wad wymierzenia kary dyscyplinarnej. Kara wymierzona obwinionej za popełnione przez nią przewinienia jest łagodna w stopniu tak znacznym, że trzeba ją uznać za rażąco niewspółmierną (por. art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. oraz np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1995 r., II KRN 198/94, OSNPG 1995, z. 6, poz. 18 i z dnia 14 listopada 1973 r., II KR 254/73, OSNPG 1974, z. 3–4, poz. 51, z dnia 5 czerwca 2014 r., SNO 22/14, OSN SD 2014, poz. 35).

Sąd Dyscyplinarny pierwszej instancji ukarał obwinioną na podstawie art. 107 § 1 w związku z art. 109 § 1 pkt 1 u.s.p., stwierdziwszy popełnienie przewinienia dyscyplinarnego

w postaci oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa oraz uchybienia godności urzędu, ustalając, że sędzia A. C. niewątpliwie przewidywała, iż podejmowane przez nią działania mogą stanowić uchybienie godności urzędu i na to się godziła, a więc działała z zamiarem ewentualnym. Orzekając karę dyscyplinarną uznał za wystarczające dla osiągnięcia celów postępowania dyscyplinarnego i słuszne wymierzenie kary upomnienia, a miał na względzie przede wszystkim dotychczasową niekaralność dyscyplinarną obwinionej, wyeliminowanie - wskutek jurysdykcyjnej kontroli - zawieszenia postępowania oraz to, że zgłaszane żądanie wyłączenia z rozpoznania sprawy nie stanowiło przyczyny odroczenia wszystkich przewidzianych terminów rozpraw.

W sposób oczywisty nie uwzględnił więc wszystkich przesłanek wymierzenia kary, a w ocenie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego, niezasadny jest wniosek Sądu Dyscyplinarnego pierwszej instancji, że zastosowanie kary żądanej przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego, tj. przeniesienia na inne miejsce służbowe, byłoby rażąco surowe i nieadekwatne do popełnionego przewinienia służbowego. W okolicznościach sprawy odpowiednia do stopnia winy sędzi A. C. jest właśnie dolegliwość kary dyscyplinarnej, o której orzeczenie wnoszono, zwłaszcza że ustalone fakty uzasadniały przyjęcie, iż działała z zamiarem bezpośrednim. Taką karę uzasadnia również stopień społecznej szkodliwości jej czynu, polegającego na uchylaniu się od wykonywania podstawowych obowiązków sędziego oraz na lekceważeniu i ignorowaniu prawomocnych orzeczeń sądowych. To zachowanie obwinionej trafnie zostało uznane w odwołaniu za zagrożenie dla porządku prawnego oraz za przejaw niezrozumienia wagi urzędu sędziego. Jest oczywiste, że podstawowym, ustrojowym i służbowym zadaniem sędziego – kształtowanym przez jego status – jest pełnienie władzy sądowniczej, a więc rozstrzyganie spraw i konfliktów prawnych, a także orzekanie o zasadności zarzutów karnych przez sumienne wykonywanie powierzonych mu zadań związanych z zajmowanym stanowiskiem w danym sądzie.

Biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara dyscyplinarna ma osiągnąć w stosunku do obwinionej, należy uwzględnić nieprzyznanie się do winy i brak skruchy. Obwiniona nadal tkwi w tak silnym zamiarze całkowitego uchylenia się od rozpoznania sprawy II K .../10, że ostatni wniosek o wyłączenie zgłosiła jeszcze w dniu 18 marca 2016 r., mimo licznych orzeczeń negujących zagrożenie dla jej niezależności wewnętrznej (osobistej) wynikającym z więzi osobistych z niewystępującym w sprawie II K .../10 adwokatem, którego pełnomocnictwo w zakresie spraw dyscyplinarnych ustało zresztą w dniu 29 października 2015 r.

Istotny wpływ na wysokość kary wymierzonej obwinionej powinien mieć także wzgląd na społeczny odbiór zachowania obwinionej. Nie można pomijać, że w sprawie II K .../10 występuje znaczna liczba uczestników, którzy przez cały czas postępowania są utrzymywani w przekonaniu o istnieniu wątpliwości co do bezstronności sędziego oraz obserwują notoryczne odraczanie kolejnych posiedzeń. Szkoda dla wizerunku sędziego i wymiaru sprawiedliwości jest oczywista w sytuacji, w której przez pół roku osoby zawiadomione lub wezwane dowiadywały się, że sprawa nie będzie prowadzona i stosowanie się do zarządzeń sądowych było bezcelowe.

Sędzia stojący na straży przestrzegania prawa nie może rażąco lekceważyć porządku prawnego przez uporczywe, bezpodstawne uchylanie się od rozpoznania przydzielonej sprawy. Takie działanie narusza zarówno przepisy Prawa o ustroju sądów powszechnych, jak Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów (załącznik do uchwały Krajowej Rady Sądownictwa Nr 16/2003 z dnia 19 lutego 2003 r.), z których wynika, że sędzia nie może żadnym swoim zachowaniem stwarzać nawet pozorów nierespektowania porządku prawnego (§ 16 Zbioru) oraz powinien unikać zachowań mogących przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności, nawet jeśli nie zostały uwzględnione w Zbiorze (§ 5 pkt 2).

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny nie uznał za okoliczność łagodzącą tego, że rozprawy w sprawie II K .../10, którym przewodniczyła obwiniona, były odraczane także z innych przyczyn niż uchylanie się przez nią od ich poprowadzenia, a także tego, że wydane przez nią postanowienie o zawieszeniu postępowania zostało wyeliminowane w drodze kontroli jurysdykcyjnej. Nie przekreśla to czynów obwinionej ani nie osłabia ich negatywnej wymowy. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, stwierdzając wysoki stopień zawinienia obwinionej i konieczność zachowania proporcji między nasileniem winy a rodzajem kary, podzielił stanowisko odwołujących się organów co do tego, że wymierzona kara dyscyplinarna upomnienia jest w sposób rażący nieadekwatna do charakteru popełnionego przewinienia, jego wagi oraz społecznej i tzw. korporacyjnej szkodliwości. Przeniesienie na inne miejsce służbowe oznacza karę surową, ale sprawiedliwą, stosowną i słuszną.

Określając w ramach swych kompetencji dolegliwość wymierzonej kary, Sąd Najwyższy wskazał okręg sądowy, w którym zostanie wyznaczone przez Ministra Sprawiedliwości nowe miejsce służbowe sędziego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005 r., SNO 31/05, OSNSd 2005 r., poz. 17, z dnia 27 lipca 2006 r., SNO 34/06, OSNSd 2006 r., poz. 47, z dnia 29 czerwca 2007 r., SNO 37/07, OSNSd 2007 r., poz. 54 i z dnia 13 grudnia 2013 r., SNO 34/13, OSNSd 2013 r., poz. 44).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej orzeczenia o winie i o karze i na podstawie art. 109 § 1 pkt 4 u.s.p. wymierzył obwinionej zasłużoną karę dyscyplinarną (art. 437 § 2 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p.).

kc